

Приказ
УДК: 811.163.41'243(075.4)
DOI: 10.19090/MV.2025.16.1.327-331

ГОВОРИ СРПСКИ 2

Шапић Јулија: *Говори српски 2 да те цео свет разуме*.
Београд: Храбар, 2024, 240 стр.

Говори српски 2 да те цео свет разуме (2024) назив је другог уџбеника за учење српског језика као страног Јулије Шапић и наставак је ауторкиног претходног уџбеника *Говори српски да те цео свет разуме* (2022), намењеног почетницима. Заједно, ова два уџбеника чине целину, обухватајући градиво потребно за стицање знања из српског језика од А1 до Б2+ нивоа Заједничког европског оквира за живе језике. Уџбеник *Говори српски 2* намењен је одраслим ученицима који, након савладаног почетног нивоа, настоје да своја знања из српског језика унапреде и усаврше, те служи за овладавање језичким вештинама које омогућују употребу језика у захтевнијим и сложенијим комуникативним ситуацијама. Представљајући важан допринос у настави српског језика као страног, овај уџбеник може се користити као основно наставно средство за учење српског језика на средњим, а донекле и на вишим нивоима.

Иако се може уочити тенденција да се учење српског језика олакша, пре свега руским говорницима који живе у српској језичкој средини, што се огледа у посебно осмишљеним вежбама за спречавање интерференције између ова два словенска језика, уџбеник Јулије Шапић могу користити и говорници других језика.

Композиционо, уџбеник се састоји из уводног поглавља *Уводна лекција* (5–7), главног дела који чине лекције подељене на двадесет четири тематске целине (8–202), након чега следе поглавља са додатним текстовима *Да променимо тему* (203–211) и додатним граматичким задацима *Додатне вежбе* (212–219), као и *Текстови аудио-вежби* (220–221). На самом крају налази се део насловљен *Граматика*, у коме је дат табеларни преглед граматичких категорија (222–226) и *Списак глагола* (227–233).

Уводна лекција носи назив *На врх језика* и карактерише је својеврстан мотивациони приступ учењу, те она има циљ да читаоца заинтересује за даље учење српског језика, наглашавајући значај језичког усавршавања и неопходност напредовања у учењу језика у условима боравка у инојезичној средини. Сам наслов је веома сликовит и упућује на добро познату ситуацију на прелазним нивоима учења језика коју одликује наглашена потреба за језичким осамостаљивањем и спонтаношћу у говорној продукцији.

Прва лекција, која носи назив *Доба интелигенције*, кроз незаобилазну тему вештачке интелигенције инсистира на важности познавања лексике везане за употребу савремене технологије. Ова тема наставља се и у другој лекцији, *Тражите нас на друштвеним мрежама*, која се бави комуникацијом на интернету и указује на специфичности употребе језика у дигиталном окружењу, користећи нека од правописних решења за бележење језичких неологизама из дигиталног света, што може бити од нарочитог значаја за савременог говорника. Наредних неколико лекција доносе нови, сложенији приступ познатим темама. Тема путовања се тако обрађује у трећој и четвртој лекцији, са различитих аспеката и на комплекснији начин него у претходном уџбенику. Трећа лекција *Златна брда и долине* у наслову крије део познатог српског фразеологизма *обећавати златна брда и долине*, чиме се указује на значај и лепоту туристичких атракција у Србији, док се у четвртој лекцији *Вежите појасеве* кроз тему превоза и путовања уводе глаголи кретања, као и многи корисни изрази који прате рутину путовања. Следећа, пета, лекција *Гром из ведре неба* представља још једну од основних тема из претходног уџбеника, али се временске прилике сада описују на сложенији и прецизнији начин. Шеста лекција *Крв није вода* тематизује родбинске односе, при чему је ова тема описана опширно и граматички сложено. На крају шесте лекције налази се и прва провера знања у уџбенику. Седма лекција *Загрејане столице* доноси упознавање са школским системом и образовањем у Србији. Од ове лекције уводе се сложеније области погодне за размишљање и дискусију, односно за исказивање сопствених мишљења и ставова. Осма лекција проблематизује тему родне равноправности и употребе родно сензитивног језика, што је такође погодно за представљање творбених система, али се о начину грађења речи више говори у другим лекцијама. Још једна актуелна тема која позива на размишљање и исказивање ставова инкорпорирана је у лекцију *Кад нису чиста посла*, која се бави екологијом и заштитом животне средине. Следећа лекција, десета по реду, бави се практичним странама започињања живота у новој средини, говори о пресељењу, тражењу новог стана и новог

посла. Једанаеста лекција *Баи ме брига* указује на значај хумора за разумевање српске културе и на иронију, хумор и смех као важне карактеристике бројних комуникативних ситуација. У дванаестој лекцији *Здраво за готово* српска народна традиција представљена је кроз причу о лековитом биљу и природној медицини. На крају дванаесте лекције налази се друга провера знања. У наредних дванаест лекција представљено је још занимљивих области од којих се неке односе на практична питања из свакодневног живота, као што је случај у лекцијама *Поправити квар* (о поправкама и алатима), *Снага на уста улази* (о здравој храни и домаћој кухињи) и *Као змај* (о саобраћају и возњи); остале лекције односе се на апстрактније теме из српске традиције и културе, као што су *Глуво доба* (о народним веровањима, предању и митологији), *Хвала Богу* (о духовном идентитету и црквеном наслеђу), те лекција о филмовима и позоришту, која у наслову крије познату филмску реплику *Поново ради биоскоп*. Деветнаеста лекција, *Злочин и казна*, осим приче о злочину и криминалу, доноси и корисну лексику везану за видео-игре. У наредним лекцијама се кроз различите теме из прошлости и српске историје указује на важност познавања глаголских времена за исказивање прошлости. У лекцији *Ко нас гледа са новчаница* представљене су знамените личности из српске историје. У лекцији *Ево мене, а ето вам рата са Турцима* кроз причу о Првом и Другом српском устанку уводи се аорист, док се у лекцији *Како беше* уводе имперфекат и плусквамперфекат. Завршна лекција, која у наслову има стих из популарне песме *Увек се заврши неком од наших песама*, причом о српској музици, популарним музичким правцима, песмама и весељу затвара овај списак лекција у карактеристичном ведром духу.

Овај кратки преглед лекција указује на разноврсност заступљених тема које се крећу од практичних до духовних и од једноставнијих до комплексних, погодних за развој дискусије и исказивање мишљења. Приметна је тежња да лекције буду савремене, интересантне и корисне странцима за упознавање српске културе и живота у Србији. Иако усклађене са познавањем језика на одређеном нивоу, међу њима не постоји стриктна подела, те може доћи и до прожимања различитих нивоа. Јасне дистинкције између Б1 и Б2 нивоа неће бити ни када су у питању граматички и лексички садржаји.

Наслови лекција, као и наслов самог уџбеника, одражавају ведар и шаљиви тон. Кроз употребу фразеологизама, филмских реплика и других устаљених и популарних израза у насловима, остварује се – осим хумора – и већа блискост са српском културом и језичком традицијом. Извор хумора може

бити и наглашавање културних разлика и (раз)откривање националних стереотипа у текстовима.

Свака лекција састоји се из ауторских текстова и задатака за увежбавање језичких вештина. Текстови су најчешће у облику дијалога и монолога, како би се на аутентичан начин дочарала комуникативна ситуација. Дијалози су често дати у виду чета, кратког разговора који се реализује путем апликација за комуникацију, односно применом савремених технологија. Тежња да се настава осавремени и учини мултимедијалном и интерактивном огледа се и у присуству QR кодова који воде ка разним спољашњим, дигиталним изворима, чиме се треба подстаћи радозналост и самостално учење и истраживање. Пример једног мултимедијалног задатка са иновативним начином обраде теме природе и животиња налазимо у трећој лекцији, где се преко QR кода приступа емисији *Сасвим природно* Јована Мемедовића, што је у уџбенику праћено задацима и питањима за проверу разумевања и учење лексике.

Осим ауторских, уџбеник садржи и друге врсте текстова, пре свега књижевне и биографске, који имају за циљ не само да прикажу употребу језика у различитим функционалним стилима већ и да додатно заинтересују ученике за ширење знања о српској култури. Посебна пажња на функционалностилској раслојености језика огледа се у употреби бројних текстова са одликама разговорног стила, који користе колоквијалну лексику и дочаравају савремену свакодневну комуникацију.

Код учења лексике и семантике, акценат је на усвајању колокација и фразеологизама, затим на препознавању различитих семантичких нијанси речи, као и уочавању деривационих гнезда и етимолошке повезаности међу речима. Када је у питању граматика, у првом делу уџбеника (лекције 1–12) заступљене су следеће категорије: фазни глаголи, видски парови, рекција глагола, футур II, вокатив, конгруенција са бројевима и бројним именицама, индиректан говор, везнички спојеви, распоред енклитика у новим ситуацијама, зависне реченице (условне, начинске, допусне), исказивање супротности, гласовне промене и др. Граматички садржај у другом делу уџбеника (лекције 13–24) чине следеће категорије: квалификативни генитив, именице са генитивом множине на -у/-ију, генитив на -и, творба речи суфиксацијом (-оница, -арина) и префиксацијом (пре-, про-), глаголски облици: аорист, имперфекат и плусквамперфекат, видски парови у различитим глаголским облицима, рекција глагола са генитивом.

Ситуациони оквири обухваћени темама, али и лексички и граматички садржаји уџбеника, превазилазе компетенције Б1 и Б2 нивоа, што се може посматрати као одраз прилагођавања пре свега оним говорницима који уче српски као језик средине, нарочито руским говорницима који се налазе у српском говорном окружењу.

Као основно писмо користи се ћирилица, док се увежбавање латинице остварује искључиво читањем додатних текстова, те се тако на крају сваке лекције налази текст, обично књижевни, који је написан латиницом, а неколико таквих одломака налази се и у поглављу *Да променимо тему*.

Вредност овог уџбеника и његов значај у настави српског језика као страног огледа се у томе што одражава тренутак повећаног интересовања и потребе да се, након савладаног почетног нивоа, настави са учењем српског језика на вишим нивоима. Садржај уџбеника осликава потребу да се настава осавремени и прилагоди интересовањима и потребама ученика, као и да се српска култура представи на занимљив и приступачан начин. Може се закључити да је уџбеник *Говори српски 2* корисно наставно средство намењено учењу српског језика као страног, односно стицању језичких компетенција на нивоима Б1–Б2+ Заједничког европског оквира за живе језике, при чему се слободно може рећи да се, у одређеним сегментима, градиво проширује и на напредније нивое. Тиме се овај уџбеник придружио другим, изузетно значајним приручницима за учење српског језика као страног на средњим и напредним нивоима, као што су *Научимо српски – Let's learn Serbian 2* (Филозофски факултет, 2024), *Учимо српски 2* (Азбукум, 2022) и *Аз буки српски 3* (Азбукум 2020), од којих сваки приступа учењу језика на посебан начин.

Ивана З. Петровић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Докторске студије језика и књижевности

evepet.i@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-7065-7154>

Примљено: 21. 9. 2025.

Прихваћено: 22. 9. 2025.